

12 אפריל 2020

י"ח ניסן תש"פ

לכבוד,

עו"ד ארז קמיניץ

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי)

משרד המשפטים

שלום רב,

הנדון: תזכיר חוק התאמת החקיקה להספקת שירותים חיוניים מרחוק, (הוראת שעה), התש"פ-2020 - הערות פורום הקליניקות לזכויות אנשים עם מוגבלות

פורום הקליניקות לזכויות אנשים עם מוגבלויות מורכב מהקליניקות, הפועלות בתוך הפקולטות למשפטים, העוסקות בהגנה ובקידום זכויותיהם של אנשים וילדים עם מוגבלויות ובני משפחותיהם.

בהמשך לתזכיר חוק התאמת החקיקה להספקת שירותים חיוניים מרחוק, (הוראת שעה), התש"פ-2020 (להלן: "תזכיר החוק"), מצאנו לנכון להעביר את התייחסותנו, כדלקמן:

1. בהתאם לדברי ההסבר, מטרת החוק היא לאפשר את המשך הספקתם של השירותים החיוניים לציבור ובכלל זה את השירותים שנועדו לשמירה על ביטחונם הכלכלי או הסוציאלי, גם בתקופה בה מוטלות על הציבור מגבלות משמעותיות על יציאה ממקום המגורים ומניעת תנועה במרחב הציבורי וזאת באמצעות מתן שירותים מרחוק.

2. ראשית יאמר, כי באופן מקומם בסעיף 3 לתזכיר החוק, המתייחס ל"השפעת החוק המוצע על קבוצות אוכלוסייה מסוימות" נכתב **"לא רלבנטי"**. כאן, לטעמנו, טמונה הבעייתיות שבתזכיר החוק, בכך שהוא אינו מביא בחשבון די הצורך אוכלוסיות אשר זקוקות להנגשה והתאמה לצורך שימוש באמצעים מקוונים (למעט התייחסות אגבית וכללית לאוכלוסיות אלה בדברי ההסבר, בעמ' 8). המדובר באנשים המצויים ב"פריפריה חברתית" של מדינת ישראל, דוגמת אנשים החיים בעוני ללא נגישות לאמצעים מקוונים, אנשים זקנים, ועוד, אולם במכתב זה ברצוננו להדגיש במיוחד את הצורך בהתאמת השירות מרחוק ושימוש באמצעים מקוונים לאנשים עם כל סוגי המוגבלויות – פיזית, חושית, שכלית ונפשית, אשר עשויים להיתקל בחסמים מסוגים שונים כאשר הם מבקשים לעשות שימוש באמצעים אלה.

3. כפי שיפורט להלן, תזכיר החוק, כפי שהוא מנוסח היום, אינו מתחשב בחסמים אלה ובכך הוא עשוי להחריג אנשים עם מוגבלויות מהאפשרות להשתמש באופציית ה"שירות מרחוק", ופוגע בכך בזכויותיהם לשוויון, לכבוד ולהשתתפות שוויונית בחברה. על מנת לתקן את האמור יש להתייחס לביצוע התאמות במתן השירות, וזאת בכדי למנוע את אפלייתם של אנשים עם מוגבלויות ביחס לשאר האוכלוסייה ולהבטיח את ביטחונם הסוציאלי, חברתי והתעסוקתי בשוויון עם אחרים.
4. אנו מודעים לכך, כי מדובר בתקופה הדורשת היערכות מיוחדת והתמודדות מורכבת מאין כמותה. יחד עם זאת, גם בתקופה מורכבת זו, קיימת חובה לשמור על זכויותיהן של קבוצות בעלות נגישות פחותה לשירותים הציבוריים, כגון אנשים עם מוגבלויות.
5. יש לזכור, כי שירות מרחוק ו/או שירות מקוון דורש התאמות עבור אנשים עם מוגבלויות. זאת, כדי שאלה יוכלו ליהנות מהשירותים החיוניים והשירותים בכלל. אנשים עם מוגבלויות אינם מקשה אחת, ויש צורך בהתאמות שונות למוגבלויות שונות, בין היתר, על פי הקבוצות בתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), תשע"ג-2013 (להלן: "תקנות הנגישות") ותוך התייעצות עם נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות ו/או עם מומחי נגישות.
6. חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן: "חוק השוויון") ותקנות הנגישות חלים גם בזמן חירום. השינוי הנוכחי הוא מבורך ונדרש בימים אלה, אלא שיש להבהיר באופן מפורש כי על הרשויות מוטלת חובה להנגיש את השירותים המקוונים הניתנים, באותה מידה שהם ניתנים לכל הציבור, עבור אנשים עם מוגבלויות בהתאם לחוק השוויון ותקנות הנגישות.
7. בין היתר אנו סבורים, כי יש לאפשר מתן שירות פיזי, במקביל לשירות מרחוק, בהגבלות הנדרשות על מנת לא לסכן את מקבל ו/או את נותן השירות וכדי לאפשר לאנשים עם מוגבלויות לצרוך את השירותים החיוניים, במידה והשירות מרחוק אינו מספק להם מענה הולם.
8. נוכח כל האמור לעיל יש לשנות את האמור בתזכיר החוק, ולהוסיף התייחסות מפורשת לחובת ביצוע התאמות במתן השירות לאנשים עם מוגבלויות, בין התאמות טכנולוגיות ובין התאמות של ביצוע השירות באופן פיזי, באופן ששיג איזון ראוי בין זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות לבין הצורך לשמור על בריאותה של האוכלוסייה לצד הספקת שירותים חיוניים.
9. בהזדמנות זו נאמר, כי להסדרים זמניים יש נטייה להתקבע, כך שעל אף שעל פי סעיף 10 לתזכיר החוק, תוקפו של החוק הוא למשך שישה חודשים, הרי שבפועל יתקבעו נורמות להפעלת השירותים מרחוק, ועל כן יש לוודא כבר עתה כי שירותים אלה מוגשים ומותאמים עבור כלל האוכלוסייה. כאן יצוין, כי בתזכיר החוק לא נקבע מי הוא השר הממונה על ביצוע החוק.

10. בשולי הדברים יאמר, כפי שצינו בתחילתו של מכתב זה, כי ישנן גם אוכלוסיות נוספות כדוגמת אנשים זקנים, אשר עשויות להתקשות בצריכת שירותים מרחוק באופן מקוון ו/או דיגיטלי, ו/או אנשים מן הפריפריה החברתית אשר לא תמיד עומדים לרשותם האמצעים הטכנולוגיים או הדיגיטליים לצורך את השירות מרחוק. יש להתייחס להנגשת השירותים מרחוק גם עבור אוכלוסיות אלה.

בכבוד רב,

עו"ד עירית גזית

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות שכלית
בשיתוף אקס ישראל
המרכז הבינתחומי הרצליה

עו"ד לילך אילון-רפל

הקליניקה לזכויות אנשים עם
מוגבלויות
המרכז האקדמי
שערי מדע ומשפט

עו"ד נירה טנדלר

קליניקת "משפט רפואה
ופסיכיאטריה", מרכז אונו
למשפט חברתי קליני,
הקריה האקדמית אונו

עו"ד רון דרז

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות
המרכז לחינוך משפטי קליני
הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית

ד"ר מיה גפן, עו"ד רוני רוטלר ועו"ס טל רפאלי

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות
לזכרו של פרופ' יעקב נאמן
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר אילן